

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА МЕДИЦИНИ»
Кафедра соціальної медицини та гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Нодмила ДУДАРЕНКО

« 31 » серпня 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ Безпека життєдіяльності ”

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Другий(магістерський) рівень

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Магістр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 22 Охорона здоров'я

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 222 Медицина

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри соціальної медицини
та гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від « 31 » серпня 2022 р.

Київ 2022

Робоча програма з **Безпеки життєдіяльності** для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти з спеціальності 222 Медицина.

Розробник: старший викладач кафедри Нам'ятов О.В.

Погоджено

Перший проректор

(підпис)

Олександра СОРОКА
(ініціали та прізвище)

Вступ

Програма з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» складена у відповідності з освітньо-професійною програмою для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня спеціальності 222 Медицина, галузі знань 22 Охорона здоров'я, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII (ст.13, п.7), положення «Про організацію освітнього процесу в ПВНЗ «Міжнародна академія екології та медицини»», методичних рекомендацій, затверджених Центральним методичним кабінетом вищої медичної освіти МОЗ України щодо розробки програм навчальних дисциплін відповідно до галузевих стандартів вищої освіти. Дисципліна «Безпека життєдіяльності» належить до розділу Професійна підготовка навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти другого освітнього (магістерського) рівня.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань: 22 Охорона здоров'я	
Розділів – 1	Спеціальність: 222 Медицина	Рік підготовки:
Змістових розділів – 1		1-й
Загальна кількість годин -45		Семестр
		I-й
	Освітній рівень: магістр медицини	Лекції
		10 год.
		Семінарські
		10 год.
		Самостійна (індивідуальна) робота
		25 год.
		Вид контролю: поточний та підсумковий контроль

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивості, наслідки впливу їх на організм людини, основи захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек, а також розробку і реалізацію відповідних засобів та заходів щодо створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»:

- формування знань щодо загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивості, наслідків впливу їх на організм людини;
- формування знань щодо основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек
- формування в людини свідоме та відповідальне ставлення до питань особистої безпеки й безпеки тих, хто її оточує;
- навчання людини розпізнавати й оцінювати потенційні небезпеки, визначати шлях надійного захисту від них, уміти надавати допомогу в разі потреби собі та іншим, а також оперативно ліквідувати наслідки прояву небезпек у різноманітних сферах людської діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» є:

- знання законів, принципів і правил керування безпекою життєдіяльності;
- правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна «Безпека життєдіяльності».

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна «Безпека життєдіяльності» забезпечує набуття студентами наступних *компетентностей*:

Знати:

- основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності;
- принципи, методи та засоби забезпечення безпечної життєдіяльності;
- фізіологічні та психологічні чинники безпеки життєдіяльності сучасної людини;
- негативні фактори середовища життєдіяльності та їх вплив на здоров'я людини;
- валеологічні та санологічні засади формування безпеки здоров'я та життя людини;
- шкідливі звички та пов'язана з ними небезпека життєдіяльності людини;
- небезпечні та життєво небезпечні захворювання в практиці медичного працівника.

Уміти:

- Оцінювати взаємозв'язки між станом здоров'я та впливом шкідливих і небезпечних факторів.
- Передбачити негативні наслідки впливу небезпечних факторів на організм людини.
- Визначати основні принципи безпеки у забезпеченні нормальної життєдіяльності людини.
- Вирізняти взаємозв'язки між станом здоров'я та впливом шкідливих небезпечних факторів.
- Передбачити негативні наслідки впливу небезпечних факторів на організм людини.
- Розпізнавати типові моделі психологічних реакцій організму в екстремальних ситуаціях.
- Застосувати традиційні і нетрадиційні методики оздоровлення організму.
- Володіти методиками кількісного та якісного визначення забруднення харчових продуктів і води.
- Володіти методиками зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.

1.4. Результати навчання (перелік обов'язкових навичок для майбутньої практики):

- Визначати основні принципи безпечної життєдіяльності людини.

- Передбачати наслідки порушень валеологічних основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини.
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45 годин 1,5 кредиту ЄКТС, у т.ч. лекції 10 год., семінарські 10 год., самостійна робота 25 год. Нормативна дисципліна.

Розділ 1. Безпека життєдіяльності

Змістовий розділ 1. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.

Тема 2. Людина в системі „людина – зовнішнє середовище“.

Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі „людина – зовнішнє середовище“.

Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.

Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.

3. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви тем	Кількість годин			
		денна форма			
		усього	л.	с.	с.р.
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	8	2	2	4
2.	Людина в системі „людина – зовнішнє середовище“	8	2	2	4
3.	Значення зовнішнього середовища в системі „людина – зовнішнє середовище“	8	2	2	4
4.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	8	2	2	4
5.	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини	6	2		4
	Диф. залік	7	-	2	5
	Разом годин	45	10	10	25

4. Тематичний план лекцій

№	Тема	Кількість годин
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	2
2.	Людина в системі „людина – зовнішнє середовище“	2
3.	Значення зовнішнього середовища в системі „людина – зовнішнє середовище“	2
4.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	2
5.	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини	2
Всього		10

5. Тематичний план семінарських занять

	Тема	Кількість годин
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	2
2.	Людина в системі „людина – зовнішнє середовище“	2
3.	Значення зовнішнього середовища в системі „людина – зовнішнє середовище“	2
4.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	2
	Підсумковий контроль засвоєння модулю „Безпека життєдіяльності“	2
Всього:		10

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	4
2.	Людина в системі „людина – зовнішнє середовище“	4
3.	Значення зовнішнього середовища в системі „людина – зовнішнє середовище“	4
4.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	4
5.	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини	4
	Підготовка до підсумковий контроль засвоєння модулю „Основи біоетики та біобезпеки“	5
Всього:		25

7. Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового контролю

1. Поняття про предмет «Безпека життєдіяльності», його основні завдання. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек.
2. Поняття про ризик та керування ним. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
3. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
4. Основи керування та системний аналіз безпеки життєдіяльності.
5. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
6. Людина як біоенергетична система. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
7. Роль функціональних систем організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини.
8. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера.
9. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму.
10. Залежність стану організму людини від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку.
11. Поняття про зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
12. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини.
13. Методи і засоби захисту людини від негативних факторів зовнішнього середовища.
14. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
15. Поняття про здоров'я людини як медико-біологічну та соціальну категорію та його духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти.
16. Поняття про здоров'я і патологію. Поняття про валеологію та синологію, визначення, сутність і предмет їх вивчення.
17. Індивідуальне здоров'я людини, його показники та фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.
18. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах. Оздоровлення та загартування організму.
19. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків як особиста та суспільна небезпека при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.
20. Вплив харчування на життєдіяльність людини. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів та добавок.
21. Вплив пестицидів, стимуляторів росту та інших хімічних речовин, що застосовуються в сільському господарстві, на здоров'я людини.
22. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
23. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
24. Токсичні речовини у продуктах харчування. Методика зменшення їх кількості у харчових продуктах.
25. Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

26. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Служба охорони праці системи МОЗ України. Служба охорони праці підприємства.
27. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці.
28. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
29. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
30. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників.
31. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
32. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.
33. Охорона праці у патологоанатомічних, патогістологічних, судово-медичних установах.
34. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установами.
35. Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії в аптеках.
36. Поняття про значення ВІЛ-інфекції та захворювання на СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого до організму медичного працівника.
37. Поняття про «виробничу аварію» та подальші заходи. Антиретровірусна програма.
38. Профілактика інфікування та імунопрофілактика при контакті лікаря з біологічними матеріалами хворого на вірусний гепатит.
39. Забезпечення безпеки та якості донорської крові у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань.
40. Туберкульоз в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека лікаря-фтизіатра та профілактичні заходи. Національна програма боротьби з туберкульозом в Україні.

Перелік практичних навичок для підсумкового контролю

1. Визначати основні принципи безпечної життєдіяльності людини.
2. Передбачати наслідки порушень валеологічних основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини.
3. Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

8. Методи навчання

1. **Вербальні** (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
2. **Наочні** (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
3. **Практичні** (різні види вправління, виконання графічних робіт, проведення експерименту, практики).

При проведенні навчального процесу також використовуються наступні методи навчання:

- **пояснювально-ілюстративний** або **інформаційно-рецептивний**, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
  - словесні методи: джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь, бесіда, інструктаж і ін.)
  - практичні методи: студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії (вправа, тренування, самоуправління).
- **репродуктивний**, (репродукція - відтворення) в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- **метод проблемного викладу**, котрий полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її вирішує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання, при цьому завдання студентів полягає в контролюванні послідовності викладення матеріалу, суттєвості доказів, прогнозуванні наступних кроків викладача; цей МН реалізується шляхом навчання студентів на проблемних ситуаціях з метою успішної попередньої підготовки до майбутньої роботи в реальних умовах практичних лікувальних закладів;
- **частково-пошуковий** або **евристичний**, спрямований на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності, наприклад: викладач формулює проблему, студенти – гіпотезу;
- **дослідницький**, сутність якого полягає у організації викладачем пошукової творчої діяльності студентів шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань.
- методи, що забезпечують **сприймання і засвоєння** знань студентами (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація);
- **методи застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок** (практичні заняття, контрольні завдання);
- **методи перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок**;
- **наочні методи**: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади
- **дискусійні методи**.

9. Методи контролю

9.1. Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, навичок і вмінь на практичних заняттях. Самостійна робота студента оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Формами поточного контролю є:

- а) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, з визначенням правильної послідовності дій, з визначенням відповідності;
- б) індивідуальне усне опитування, співбесіда;
- в) розв'язання типових ситуаційних задач;
- г) контроль практичних навичок.

9.2. Форма підсумкового контролю успішності навчання

проводиться на останньому контрольному занятті у вигляді диф. заліку (тестові завдання на комп'ютері).

До ПК допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та при вивченні навчальної дисципліни набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (**72 бали**). Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Форми проведення підсумкового контролю мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

10. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною) шкалою оцінювання. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали. Підсумкова оцінка за поточну навчальну діяльність визнається як середнє арифметичне (сума оцінок за кожне заняття ділиться на кількість занять у семестрі) та переводиться у бали за **Таблицею 1.**

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються диф. заліком)

4-бальна шкала	120-бальна шкала						
5	120	4,45	107	3,91	94	3,37	81
4,95	119	4,41	106	3,87	93	3,33	80
4,91	118	4,37	105	3,83	92	3,29	79
4,87	117	4,33	104	3,79	91	3,25	78
4,83	116	4,29	103	3,74	90	3,2	77
4,79	115	4,25	102	3,7	89	3,16	76
4,75	114	4,2	101	3,66	88	3,12	75
4,7	113	4,16	100	3,62	87	3,08	74
4,66	112	4,12	99	3,58	86	3,04	73
4,62	111	4,08	98	3,54	85	3	72
4,58	110	4,04	97	3,49	84	Менше 3	Недостатньо
4,54	109	3,99	96	3,45	83		
4,5	108	3,95	95	3,41	82		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диф. заліку становить 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диф. заліку становить 72 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми.

Оцінювання індивідуальних завдань студента. Бали за індивідуальні завдання нараховуються лише за умов успішного їх виконання та захисту. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше 10-12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. В жодному разі загальна сума за поточну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового контролю.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання диф. заліку, становить **80 балів.**

Оцінювання підсумкового контролю вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 60% від максимальної суми балів (для 200-бальної шкали – не менше **50 балів**).

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни: кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність та за підсумковий контроль (диф. залік).

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ЄКТС та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Бали з дисциплін незалежно конвертуються як у шкалу ЄКТС, так і у національну шкалу оцінювання, але не навпаки. **Таблиця 2.**

Критерії встановлення оцінки за традиційною 4-бальною і ЄКТС шкалою по складанні іспиту:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
180-200	Відмінно	A
160-179	Добре	B
150-159		C
130-149		D
120-129	Задовільно	E
50-119		FX
0-49	Незадовільно	F

Критерії оцінювання.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу вищої освіти виставляються оцінки за національною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання:

- оцінка “відмінно” (5)- студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- оцінка “добре” (4) - студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;
- оцінка “задовільно” (3) - студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;
- оцінка “незадовільно” (2)- студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та

рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність за семестр для допуску до екзамену становить 120 балів.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни.
2. Календарно-тематичні плани лекцій і практичних занять.
3. Зразки тестових завдань до занять.
4. Тестові завдання до заліку.
5. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо.
6. Конспекти лекцій з дисципліни.
7. Комп'ютерні тести за кожною темою і на ПМК для визначення залишкових знань з дисципліни.
8. Індивідуальні завдання студентам в межах навчальної програми.
9. Контрольні питання до занять.
10. Питання до ПМК.
11. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
12. Комп'ютерні слайди за темами.
13. Інші матеріали (плакати, альбоми тощо).

Індивідуальні завдання

1. Донозологічні зміни (прояви) в організмі, передпатологічний стан, стан непевного здоров'я, преморбідні стани.
2. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах. Оздоровлення та загартування організму.
3. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків як особиста та суспільна небезпека при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.

12. Рекомендована література

1. Базова література

1. Конституція України (2020 р).
2. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92 із змінами від 21.11.02.
3. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / За ред. Є.П. Желібо. - Львів: Новий світ, 2019.- 289 с.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 4.
5. Кодекс законів України про працю.
6. В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. / Підручник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. – К.: ВСВ «Медицина» 2020. – 184 с.
7. О.В. Нам'ятов. Комплект навчально-методичних матеріалів з дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи охорони праці». – К., ПВНЗ “Міжнародна академія екології та медицини”, кафедра соціальної медицини та профілактичної медицини, 2020.

2. Допоміжна література

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» №4004-ХІІ від 24.02.94.
2. Закон України «Про колективні договори та угоди» №1874 від 24.12.95.
3. Закон України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» №1423 від 13.09.2000.
4. Указ Президента України №643/2001 «Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 №1403 «Про затвердження Програми розвитку донорства крові та її компонентів на 2002-2007 роки».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 №14 «Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 №790 «Програма профілактики ВІЛ-інфекції в Україні».
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві» №1112 від 25.08.04.
9. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» №15 від 26.01.05.
10. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Перелік робіт з підвищеною небезпекою» №15 від 26.01.05.
11. Наказ Держнаглядохоронпраці України «Типове положення про службу охорони праці» №255 від 15.11.04.
12. Наказ МОН України «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти» №563 від 01.08.01.
13. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою» №260 від 08.06.01.
14. Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України «Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України».
15. НАОП 9.1.50 - 1.02 - 59 «Правила з санітарії при роботі в протитуберкульозних установах системи Міністерства охорони здоров'я СРСР».
16. НАОП 9.1.50 - 1.04 - 64 «Правила обладнання і експлуатації приміщень

патологоанатомічних відділень і моргів (патогістологічних і судово-гістологічних лабораторій) лікувально-профілактичних і судово-медичних установ, інститутів та навчальних закладів».

17. НАОП 9.1.50 - 1.06 - 70 (НПАОП 85.11 - 1.06 - 70) «Правила обладнання, експлуатації та техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів)».
18. НАОП 9.1.50 - 1.07 - 76 «Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках».
19. НАОП 9.1.50 - 1.08 - 79 (НПАОП 85.14 - 1.08 - 79) «Правила з охорони праці працівників дезінфекційної справи та з утримання дезінфекційних станцій, дезінфекційних відділів, відділень профілактичної дезінфекції санітарно-епідеміологічних станцій, окремих дезінфекційних установок».
20. НАОП 9.1.50 - 1.09 - 81 (НПАОП 85.14 - 1.09 - 81) «Правила устройства, техники безопасности, производственной санитарии, противоэпидемического режима и личной гигиены при работе в лабораториях (отделениях, отделах) санитарно-эпидемиологических учреждений системы Министерства здравоохранения СССР».
21. НАОП 9.1.50 - 1.10 - 84 (НПАОП 85.11 - 1.10 - 84) «Правила з техніки безпеки при експлуатації виробів медичної техніки в установах охорони здоров'я. Загальні вимоги».
22. НАОП 9А.50- 1.12 - 83 (СанПиН 2956а-83) (НПАОП 85.13 - 1.12 - 83) «Санитарные правила устройства, оборудования, эксплуатации амбулаторно-поликлинических учреждений стоматологического профиля, охраны труда и личной гигиены персонала».
23. НАОП 9.1.50 - 1.13 - 59 (НПАОП 85.11 - 1.13 - 59) «Правила обладнання і експлуатації інфекційних установ (інфекційних відділень, палат), а також охорони праці персоналу цих установ».
24. НАОП 9.1.50 - 1.15 - 69 «Санітарні правила проектування, обладнання, експлуатації та утримання виробничих і лабораторних приміщень, які призначені для проведення робіт з ртуттю, її сполуками та приладами».
25. НАОП 9.1.50 - 2.01 - 70 (ОСТ 42-21-11-81) «Кабінети і відділення променевої терапії. Вимоги безпеки».
26. НАОП 9.1.50 - 2.02 - 3 (ОСТ 42-21-15-83) «Кабінети рентгенодіагностичні. Вимоги безпеки».
27. НАОП 9.1.50 - 2.08 - 86 (ОСТ 42 - 21 - 16 - 86) «Відділення, кабінети фізіотерапії. Загальні вимоги безпеки».
28. НАОП 9.1.50 - 3.01 - 88 (НПАОП 85.0 - 3.01 - 88) «Галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров'я».
29. НАОП 9.1.50 - 5.01 - 88 «Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами».

3. Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека Академії.
2. Інтернет.
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни на кафедрі.
4. Консультації викладача щодо використання навчально-методичних матеріалів і рекомендованої літератури.